

Průvodce osvojením

Jak na osvojení

Opuštěné dítě je dítě, které se ne vlastní vinou ocitlo bez vlastní rodiny a není naděje na změnu poměrů v biologické rodině. Je proto žádoucí, aby společnost našla nejvhodnější způsob řešení jeho situace. Nemůže-li tedy dítě vyrůstat ve vlastní rodině, je na místě hledat optimální formu náhradní výchovy. K institutům náhradní výchovy patří ústavní výchova a náhradní rodinná péče, kdy jedna z forem rodinné péče je právě osvojení. Do osvojení bývají většinou svěřovány děti, u kterých se předpokládá méně problémový zdravotní a psychomotorický vývoj a které je možné předat do náhradní rodinné péče především v raném věku, je-li vyřešen právní vztah s původní rodinou.

Co je to osvojení

Osvojení, nebo-li adopce, je jednou z forem náhradní rodinné péče. Můžeme říci, že osvojení je optimální formou náhradní výchovy a náhradní rodinné péče, kterým vznikají mezi osvojitelem a osvojencem vztahy jako mezi rodiči a dětmi a příbuznými osvojitele vztahy příbuzenské. Osvojitelé se stávají rodiči dítěte zapsanými v rodném listě, dítě získává příjmení osvojitele. Osvojitelé získávají k dítěti rodičovskou zodpovědnost, mají k dítěti vyživovací povinnost. Vztahy dítěte k jeho původním rodičům zanikají.

Právní uvolnění dítěte pro osvojení

Existuje několik situací, kdy hovoříme o tzv. právně volném dítěti pro osvojení:

- rodiče (matka) dali předem souhlas s osvojením svého dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům; takovýto souhlas může být dán nejdříve uplynutím šesti týdnů od narození dítěte a to osobně přítomnými rodiči (matkou) písemně před soudem nebo před příslušným orgánem sociálně právní ochrany dětí. Odvolat souhlas lze pouze do doby, než je dítě umístěno na základě rozhodnutí do péče budoucích osvojitelů.
- Soud určil tzv. absolutní nezájem rodičů o dítě, jelikož po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojeví o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.
- Soud určil tzv. kvalifikovaný nezájem rodičů o dítě, což znamená, že rodiče neprojeví o dítě opravdový zájem po dobu nejméně šesti měsíců.

- Soud zbavil rodiče rodičovské zodpovědnosti.
- Rodiče dítěte zemřeli.

Předadopční péče

Než dojde k vlastnímu rozhodnutí soudu o osvojení, musí být dítě nejméně 3 měsíce v péči budoucích osvojitelů (osvojitele) a to na jeho náklady. O svěření dítěte, které je v příslušném ústavním zařízení (kojenecký ústav či dětský domov) z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, do péče budoucích osvojitelů (předadopční péče) rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností jako orgán sociálně právní ochrany dětí.

Dva druhy osvojení

Zákon o rodině rozlišuje dva druhy osvojení:

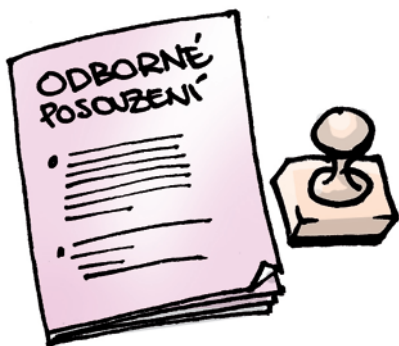
- osvojení zrušitelné, jinak také osvojení prosté nebo osvojení I. stupně; osvojení prosté může soud z vážných důvodů zrušit, a to jen na návrh osvojitele nebo osvojence,**
- osvojení nezrušitelné, jinak také osvojení II. stupně; o nezrušitelném osvojení může soud rozhodnout pouze u dítěte, které je starší 1 roku.**

Jak se žádá o osvojení dítěte

1. podání žádosti o zprostředkování osvojení

Žadatelé o osvojení se musí nejprve dostavit na oddělení sociálně právní ochrany dětí příslušného pověřeného obecního úřadu podle místa trvalého pobytu, kde obdrží podrobné informace o formách náhradní rodinné péče

a celém procesu zprostředkování náhradní rodinné péče. Zároveň si žadatelé o osvojení vyzvednou k vyplnění žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení a rovněž dotazníky týkající se osobních údajů žadatelů i jejich představ o přijatém dítěti. K žádosti žadatelé doloží doklad o trvalém pobytu, doklad o výši příjmu, zprávu o zdravotním stavu a také své fotografie (v případě vlastního dítěte či dětí foto celé rodiny). Sociální pracovník si dále vyžádá opis z rejstříku trestů, hodnocení od zaměstnavatele a v dohodnutém termínu navštíví žadatele v jejich domácnosti. Po shromáždění všech daných podkladů obecní úřad zašle celou spisovou dokumentaci se svým vyjádřením příslušnému krajskému úřadu k odbornému posouzení.

2. odborné posouzení

Krajský úřad vede evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a rozhoduje o zařazení žadatelů do této evidence, a to na základě tzv. odborného posouzení. Žadatelé absolvují psychologické vyšetření a posudkový lékař provede posouzení jejich zdravotního stavu. Odborné posouzení zahrnuje také přípravu žadatelů, která se zaměřuje na specifická témata související s náhradní rodinnou péčí a schopnosti pečovat o přijaté dítě. Součástí odborného posouzení je také zjištění bezúhonnosti žadatelů a stejně důležité je znát názor vlastních dětí, pokud je žadatelé mají. Po vyhodnocení všech skutečností zjištěných v rámci odborného posouzení krajský úřad žadatele rozhodnutím buď zařadí, nebo nezařadí do evidence. V případě negativního rozhodnutí mají žadatelé právo se proti rozhodnutí prostřednictvím orgánu, který rozhodnutí vydal, odvolat k Ministerstvu práce a sociálních věcí.

3. vytipování vhodných žadatelů

Po vydání rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů o osvojení nastává doba, kdy krajský úřad průběžně hledá vhodné žadatele pro konkrétní děti, které vede ve své evidenci. Nelze určit dobu, do kdy je možné pro určité dítě nalézt vhodné náhradní rodiče. Záleží zejména na žadatelích, jakou mají představu o přijímaném dítěti, na jejich toleranci a otevřenosti, zda jsou ochotni přijmout a pečovat i o dítě se specifickými potřebami (např. dítě s postižením, jiného etnika, závislost biologických rodičů apod.). Pokud poradní sbor vytipuje žadatele jako vhodné náhradní rodiče pro konkrétní dítě, zašle žadatelům písemné oznámení o vhodnosti stát se osvojiteli, na jehož základě se žadatelé mohou s dítětem během 30 dní seznámit. Jestliže se následně žadatelé rozhodnou dítě přijmout do své péče, požádají příslušný obecní úřad o vydání rozhodnutí o svěření dítěte do předadopční péče.

4. podání návrhu k soudu

Děti jsou svěřovány do osvojení na základě soudního rozhodnutí. Soud takto rozhodne po uplynutí zákonem stanovené doby pobytu dítěte v předadopční péči (alespoň 3 měsíce) na návrh budoucího osvojitele.

Pokud budete mít jakýkoliv dotaz v souvislosti s osvojením, neváhejte a zeptejte se. obraťte se na příslušný obecní či krajský úřad v místě Vašeho trvalého bydliště. Užitečné informace a kontakty naleznete také na webových stránkách MPSV: <http://www.mpsv.cz>.

Právní úpravu institutu osvojení naleznete v ustanoveních § 63 – 77 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Způsob podání žádosti, podmínky odborného posouzení vhodných žadatelů, systém zprostředkování a kompetence orgánů sociálně právní ochrany při zprostředkování pak vymezuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Významným mezinárodním dokumentem v oblasti práv dětí je Úmluva o právech dítěte.

Vyřešeno!?

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR,
Na poříčním právu 1,
128 01 Praha 2, 2009